

GAZETA TRANSILVANIEI.

ZIAR POLITIC NAŢIONAL.

REDACTIA
ŞI ADMINISTRATIA
Târgul Inului Nr. 30.

INSERATELE
se primesc la adminis-
traţie. Preţul după tarif
şi învolală.

Manuscrisele nu se în-
napoiază.

ABONAMENTUL:

Pe un an 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 "
Pe trei luni. . . . 6 "

Pentru România şi
străinătate:
Pe un an 40 lei.
Pe o jum. de an 20 "

TELEFON Nr. 226.

Corb la corb...

Opoziţiei din parlamentul ungar i-a succes să depărteze din postul de prim-ministru pe Lukács, dovedindu-se prin Désy, că Lukács a făcut malversaţii de bani în favoarea casei de partid, pentru trebuinţele alegerilor. A constat-o aceasta forul justiţiar competent şi prim-ministru a trebuit să plece.

Partidul muncii însă a ţinut să dea împrumutul opoziţiei, care nu este alta decât coaliţia partidelor opoziţionale de odinioară şi care a stăpânit şi ea câţiva ani Ungaria. Se vorbea prin cercurile guvernamentale şi să amintească şi prin ziare de-ale guvernului, că guvernul coaliţionist n'a fost mai breaz, ca Lukács, întru risipirea fără rost a banilor publici. Ba poate, că în unele privinţe l-a şi întrecut. Să amintească ilegalităţile guvernului coaliţionist când şi când, ca să bage frică în oasele opoziţionalilor. Să ştie, că guvernul coaliţiei a spesat milioane preste cadrele bugetelor votate. Să spună, că în acel timp au fost numiţi o mare mulţime de oficiali supranumerari, ca aderenţii şi „prietinii“ să ajungă la salarii grase, şi altele de felul acesta. Acum apoi a sosit momentul, ca să se constate şi să se arete în formă concretă abuzurile şi ilegalităţile comise de miniştri şi partidele coaliatate, în anii 1907—1909.

În şedinţa de Miercuri, 18 Iunie c. a ajuns la ordinea zilei în cameră raportul comisiei asupra încheierii socotelilor anuale ale coaliţiei. Am amintit în un număr anterior, că raportul comisiei a fost deputatul Nagy Sándor, care împreună cu dep. Antal a tăbărit asupra foştilor miniştri ai coaliţiei, reproşându-le păcate grave. Nu le-a stat bine lui Nagy şi Antal să facă reproşuri şi au ajuns, cum s'a întâmplat şi arareori la stăpânitorii noştri, în o poziţie piezişă, dat fiind că ambii a ceştia sunt din anturajul lui Lukács, pe care Désy l-a îmbrătat de panamist. Dar e fapt, că ceea-ce

Nagy a destăinuit despre coaliţie, malversaţiile şi ilegalităţile, ce le-a constat cu cifre taxative, te pun în uimire şi ori cine îşi poate pune întrebarea, cum este posibil peste tot să se petreacă astfel de lucruri în o ţară cultă, în o ţară din mijlocul Europei? Şi iarăş ne putem întreba: Cum să poate ca cei ce au comis abuzuri şi volnicii constatate şi dovedite, să rămâie nepedepsiţi şi să umble şi pe mai departe cu capul ridicat, ca oameni de cinste şi corecţi? Asemenea cazuri nu se întâmplă şi nu s'au mai întâmplat decât în Turcia, unde Sultanii de pe vremuri subţrageau cu volnicie sume enorme din vistieria statului, ca să poată remunera pe aceia cari erau pe partea lor şi le făceau servicii.

Nagy a constat şi a făcut cunoscute următoarele malversaţii de ale coaliţiei:

Pentru coaliţie dreptul de buget nu era decât o iluziune, pe care guvernul îl eluda cum voia. Poziţiile votate ale bugetului guvernului nu le considera de obligatoate. Iată câteva exemple: guvernul coaliţionist a trecut peste cadrele bugetului în 1907 cu 105 milioane, în 1908 cu 114 milioane, în 1909 cu 82 milioane.

Numărul oficialilor s'a sporit contrar legii. Prietini politici au fost numiţi oficiali supranumerari şi în anul următor au fost introduşi în şirul oficialilor reguţii. Avansarea se făcea, nu după merit, ci din motive politice. Coaliţia a sporit astfel numărul funcţionarilor de stat cu treizeci şi trei de mii de noi funcţionari. Prin aceasta natural, s'a angajat cu milioane vistieria statului.

La încheierea contractelor statului pentru furnizări şi diferite întreprinderi, s'a observat cea mai mare neglijenţă. În 1907 guvernul a desfăcut contractele ce le avea cu minele de cărbuni din patrie şi după aceea le-a renoit iarăş, dar cu preţ mai scump pentru stat. Prin această afacere suspectă s'a păgubit statul cu 7.340.000 cor.

O afacere suspectă a fost şi contractul privitor la traversele

pentru căile ferate. Guvernul coaliţionist a încheiat contract cu firma Eisler, deşi oferta aceasta a fost cel mai scump. Contractul s'a încheiat pe şase ani, pe când mai înainte era uz a se încheia numai pe trei ani. Şi e de notat, că în acelaş an statul italian a încheiat şi el un contract cu această firmă, dar cu şase milioane mai ieftin.

Fiecare din aceste formează câte o acuză gravă pentru cei ce au pus la cale, au comis şi au dat ajutor la săvârşirea abuzurilor. Pentru fiecare ilegalitate din cele de mai sus ar fi trebuit, ca guvernul să fie tras la răspundere şi pus sub acuză. Dar aceasta la noi nu s'a făcut şi nu se face.

Aproape fiecare guvern din timpul mai nou ar putea fi pus sub acuză pentru ilegalităţile cele mai mari. În special aceasta măsură trebuia aplicată faţă de fostul prim-ministru Lukács. Şi acum, desvălindu-se şi tainele coaliţiei, ar trebui luaţi la răspundere şi miniştrii de atunci. Dar n-a cerut-o aceasta nime în cameră. N-a cerut-o opoziţia pentru Lukács şi n-a cerut-o referentul Nagy din partidul muncii pentru miniştrii coaliţionişti. Răspunderea ministerială şi posibilitatea punerii sub acuză a unui minister fie cât de abuziv, în Ungaria este o ficţiune. Aşa va fi şi în viitor, cât timp Viena dă mâna liberă oligarhimii şi nu o strânge în pînă. Nu se trag la răspundere reciproc partidele contrare, din cauză că fiecare se simt cu musca pe căciulă. Constatând aceste, ziarul „Világ“ conchide, că „Bunii noştri domni închid ochii, nevoind să-şi vadă unii la alţii păcatele“—adevăr căruia Românii îi dă expresiune prin cunoscutul proverb „Corb la corb nu scoate ochii“...

Da, durere, aşa este azi în Ungaria. Budgetul ţării de două miliarde e pus la discreţiunea guvernărilor oligarhi, cari îl chivernisesc după plac, cu conştiinţa laxă şi fără simt de răspundere. De altă parte nimic nu dovedeşte mai mult ca aceste apariţii cât de putred e regimul oligarhic-

feudal şi că acest regim e înaintat binisor pe calea dizolvării şi a descompunerii.

Reforma şcolilor medii. Ministrul de culte Iankovich între altele are de gând să reformeze felul instrucţiei în şcolile medii. Punctele principale ale reformei proiectate sunt următoarele:

Iankovich consideră instrucţia din şcolile medii greşită, deoarece nu mai corăspunde cerinţelor timpului modern şi practic. Elevii sunt prea îngreuiţi, fără ca şcoala să le dea cunoştinţe folositoare pentru viaţă. De aceea Iankovich e de părere, că timpul de instrucţie să fie în clasele inferioare de trei ore pe zi, în clasele superioare de patru ore. Limba latină să se propună numai în clasele superioare, iar în locul ei să se pună mai mare pond pe limba germană. Limba aceasta să se înveţe din vorbire şi nu numai din gramatică. Ştiinţele naturale să se propună numai în clasele liceale superioare. Pe istoria maghiară se pune mare pond. În privinţa ordinii, întâu să se propună istoria universală, apoi cea maghiară.

Aceste sunt reformele principale pe cari ar voi să le introducă ministrul Iankovich, — dar întrebare cu ce rezultat?

Camera ungară va mai ţine o singură şedinţă formală săptămâna viitoare, Joi, pentru a lua la cunoştinţă hotărârile casei magnaţilor. În aceeaşi şedinţă se va da citire autografului preşedintelui, prin care şedinţele camerei vor fi amânate până la 15 Oct.

Urcarea contingentului de recruţi. Din Viena se anunţă, că urcarea contingentului de recruţi este fapt împlinit. În şcolul acesta ministrul apărării Hazay va pleca Duminică în afaceri de resort la Viena. E vorba ca contingentul armatei comune să fie urcat cu 15.000 soldaţi, iar cel al celor două armate teritoriale cu 10.000 soldaţi.

Tot semne de pace!

Agravarea situaţiunii internaţionale. Răspunsul Bulgariei la cererile Serbiei conţine între al-

tele, după cum anunţă „Reichspost“, de-adeptul o ameninţare la adresa Serbiei. În nota bulgară se spune, că, *dacă Sârbii nu vor accepta în timp de o săptămână punctul de vedere bulgar în chestia convenţiunii, Bulgarii vor intra cu armata în teritoriile ocupate de Sârbi, pe cari le vor lua cu forţa în stăpânire.*

Refuzul şi în acelaşi timp ameninţarea Bulgarilor a produs în Sârbia o agitaţie de nedescris. Inarmările continuă cu un zor febril şi face impresia că ambele state stau în ajutorul războiului folosind zi şi noapte în scopul ultimelor pregătiri de războiu.

Prim-ministrul Serbiei Passici a declarat erii în faţa mulţor deputaţi, că Serbia nu cedează nici o iolă din cererea ei de a se revizui convenţiunea. Cu toate acestea — a zis Passici — încă nu s'au epuizat toate mijloacele diplomatice şi, deşi Bulgaria a refuzat cererea de revizuire, se va mai face încă o ultimă încercare pentru menţinerea păcii, căci trebuie să presupunem, că în cele din urmă va învinge la Sofia spiritul de împăciuire. Dacă însă aceasta nu se va întâmpla, atunci Sârbia stă gata de războiu. Nu trebuie desconsiderată intervenţia Rusiei, dar aceasta intervenţie va avea succes numai în cazul când Bulgaria va ceda.

Din nou se semnaleză din Macedonia ciocniri sângeroase între trupe bulgare, sârbe şi greceşti. Ziarele din Sofia au primit telegrame, în cari se spune, că temerile greceşti din Salonic sunt pline de soldaţi bulgari arestaţi. Ştirile aceste au potenţat în măsură şi mai mare agitaţia la Sofia.

Convenţia anglo-franceză. „Daily News“ scrie, că vizita preşedintelui Franciei, Poincaré, la Londra are o mare însemnătate politică. Convenţia anglo-franceză încheiată la 1904 încă nu a expirat, dar trebuie să se facă modificări în ea. Aceste modificări se vor discuta între Poincaré şi secretarul de stat englez de la externe. Se afirmă, că modificările ce se vor face, sunt în favoarea păcii universale.

Luxul şi ţărăniimea noastră.

— În atenţiunea uniuilor rumunilor femeilor române. —

Una din preocupările cele mai de frunte ale fiecărui intelectual, ce e merit de bunul Dumnezeu spre a fi conducător pe toate teranele acestui nefertit popor românesc din Ungaria, este cunoaşterea defectelor, cari rod la rădăcina existenţei lui şi a căuta mijloace spre a le delătura.

În anii trecuţi am tratat în acest preţios ziar un viţiu de-o mare importanţă pentru existenţa acestui neam: *alcoholismul*. Acum vreau să vorbesc despre alt viţiu nimicitor, care roade la rădăcina arborelui nostru naţional: *luxul*.

Nu cercetez, încât acest flagel s'a incubat şi în clasa noastră mai cultă, şi ce urmări înfricoşate are pentru noi azi, când trăim în împrejurări aşa de grele, de putem zice, că stăm într-o fi sau a peri, ci mă restrâng la luxul ce a început a se încuibă în păturile ţărăniimei dela sate.

Aşa cred, că nu e de lipsă să intru în analize ştiinţifice despre stricăciunile ce le face acest viţiu asupra ori-cărui popor.

Dacă analizăm efectele rele ale luxului asupra poporului nostru dela ţară, întâu aflăm: Părăsirea portului naţional-străbun şi corcirea lui cu elemente străine de firea noastră.

Nu poate avea inimă românească acela care nu simte ce comară scumpă formează pentru noi portul nostru naţional. El ni-a prezentat secolii întregi lumii şi duşmanilor, ca pe un popor deosebit de acele popoare conlocuitoare, cari din motive politice ne-au denegat originea şi au format oarecum un preţe viu şi vizibil faţă de silinţele lor de a ne înghiţi în masa lor proprie. El ni-a prezentat lumii culte europene, ca un popor cu gust ales estetic, gust moştenit dela un popor nu numai cu alee insuşiri, ci şi cu o cultură specifică superioară, ca o dovadă vie, că suntem descendenţi dela poporul dacoroman şi a fost ca un viu argument despre persistenţa noastră pe aceste plaiuri binecuvântate de D-zeu.

Luxul însă a început cu o mână sacrilegă o luptă spre extirparea lui.

Şi durere! în unele părţi i-a succes a-l delătura total. În părţile Clujului la bărbai numai sumanul şi-a mai păstrat forma străveche.

În unele părţi luxul a băgat alte elemente, încât portul nu mai arată originea noastră daco-romană. Aceasta e un dezastru mare. Deoarece ca un popor să fie gata a muri pentru limba şi neamul său, acela trebuie să aibă nu numai conştiinţa neamului său, ci şi conştiinţa şi fala despre frumseţa limbei sale şi a portului său. Numai când e conştiinţa de limba sa, de portul şi obiceiurile sale naţionale, poate fi iubitor cu toată ardoarea sufletului său de firea sa etnică. Un popor, care nu-şi preţuieşte portul, încă nu e pierdut,

dar a pierdut o însuşire aleasă, ce caracterizează iubirea pentru neamul său şi pleacă pe terenul regresului.

Un popor, care nu-şi cunoaşte nici nu-şi preţuieşte portul, poate avea cunoştinţă de originea sa, de limba sa. de neamul lui, dar în tot cazul nu are fala apartinerii la neamul său, mândria însuşirilor neamului său. În acelaşi virtutea dragostii de neam e în decadentă. Afară de aceea sunt cunoscute silinţele contrariilor noştri politici de a ne denega originea etnică, deosebită de a lor. Azi ei se folosesc spre a-şi dovedi afirmaţiile numai de unele cuvinte furisgate în limba noastră din a lor, mână se vor folosi şi de portul, ce din nepricepere şi prostie l-am împrumutat dela ei. Dar e însă şi ceva mai rău, contrariii noştri politici mai au un argument foarte puternic, aducerea la desperare a naţionalităţilor aspirite. Celce a petrecut în mijlocul ţaranului nostru, adeseori aude glăsurile lui de desperare, frica de desnaţionalizare şi luprejurarea că ici colo se ivesc semne de lăsararea portului străbun, pentru mulţi dintre ţărani e germenul desperării, că oare când vom fi silii a ne pierde şi limba şi neamul.

Al doilea dezastru e îndatorirea şi sărăcirea. Este ştiut că îmbrăcămintea de şatră, pe lângă aceea că e lipsită de estetică, e foarte puţin durabilă. Cu cât să lăteşte mai mult portul din dughiană, cu atâta recere mai mari sacrificii de bani. Aceste sacrificii de bani recerute de portul străin, au împins număratoase comune la datorii grele.

Dacă cercetăm datorile cambiale ale unor comune ţărăneşti, rămânem uimiţi de înspăimântătoare sumă ce o reprezintă acele. Ce vor aduce acele datorii în anii răi economici? Emigrări şi întabulari. Contrarii noştri politici mai circumspecţi decât noi, fac mereu date statistice despre starea pământului din mâinile lor. Dacă noi am avea date statistice despre numărul jugerilor ce au fost în mâinile ţărăniimei noastre înainte de comasare şi l-am asemăna cu numărul ce este azi în posesiunea aceleia, nu cred că ni-ar veni să zimbim.

Este cunoscut, că înainte de a se face comasarea, în multe comune ţărăni noştri şi au vândut pământul cu un preţ bagatel. Posesorii mari şi mai mici au început a cumpăra înainte de a se termina comasările. Ştiu o comună în comitatul Solnoc-Dobăca, unde un notar numai prin eliberarea dela serviciul militar a feciorilor ţăranilor noştri a ajuns posesor mic. Fie-care ţăran şi-a scos feciorul cu un pământ, iar din acele după comasare, notarul a făcut o moşioară. Jidani prin uzurări au ajuns mari proprietari. Azi în acea comună întreg elementul românesc nu are atâta pământ cât e al unui proprietar. În altă comună numai acum de curând, de un deceniu două, un avocat dela Dej nu răbsea a cumpăra pământ dela ţăranii noştri cu preţul de 140 cor. după un juger de comasare şi câte o serie de pădure urbarială cu câte 34 cor. La aceasta au contribuit două împrejurări, neştiinţa şi necunoştinţa valorii pământului. Ce e drept comasările cari

s-au făcut mai tot în defavoarea ţărăniimei, au adus la cunoştinţă cât valorează pământul.

Dar acum a venit o nouă plagă: luxul, unit cu zdrenţele din dughene şi provenit din părăsirea portului străbun. El a grămădit o mulţime de datorii cambiale şi pe ipotecă, cari acum ameninţă cu ruina multe familii ţărăneşti.

Al treilea dezastru e nepuţinţa familiilor de a-şi instrua copii conform timpului.

În timpurile ceva mai vechi se întreceau ţăranii în a-şi da copii la şcolile medii. Această silinţă există şi azi. Numărul frumos al studenţilor noştri din şcolile medii o dovedeşte aceasta. Nu e iertat însă să trecem cu vederea un lucru. Şovinismul înfierbântat a împins tinerimea română studiosă aproape întreagă la gimnaziile române. Dacă vom compara însă numărul tinerimei studiosă din trecut cu cel de azi, nu vom putea constata un prea mare progres, pentru că numărul lor a crescut la însuţele noastre, dar a scăzut la cele străine. Este un fapt netăgăduit că însufleşirea de odinioară a ţărăniimei din unele comune, de a-şi da copii la şcoală, a scăzut.

Dar să presupunem că cu toate acestea am sta bine cu cercetarea şcolilor medii. Nu stăm însă de loc bine cu şcolile de la sate. Sunt sate, unde în urma legilor din 1897 s'a închis cu totul şcoala. Sunt unele sate, în cari lipseşte puţin de a-şi instrua pe toţi elevii şi sunt destule, în cari în urma legilor apopyniane s'a sistat ori ce în-

Lupta in parlament.

Discursul dep. Dr. St. C. Pop rostit in contra proiectului de lege privind la cvincvenalele preotilor.

(Fine).

— Cât de nejust e punctul de vedere din care pleacă d. ministru in acest proiect, precum și in comisie și ce contrast uriaș e între dispozițiile și argumentarea d-sale, dați-mi voie să v'o arăt printr-o singură împrejurare. Comisia declară, că pentru aceea se dă mai mare leață preoților cu cvalificațiune superioară, pentru ca aceasta să servească oare cum de impuls celorlalte autorități bisericești, pentru ca să se silească și ele și să dea o astfel de cvalificație alumnilor lor. — Ea zice astfel: (cetește) «Prin această restricțiune proiectul dorește să servească scopuri generale omeneshti și in special scopurile naționale, de vreme ce, pe de o parte pe cei cu cvalificație superioară li face să ajungă la venit mai mari, iar pe de altă parte va exercita o influință imbolditoare asupra confesiunii lor, ca pe cariera de preot, care e însemnată și din punctul de vedere al statului să lase cât mai mare teren pentru elementele cu o cultură mai înaltă».

On. cameră însă nu bănuiește, că pe lângă această nobilă declarație, pe care de fapt o primește necondiționat orice om cult, mai sunt și alte împrejurări secundare. — Pentru că legea mai are o dispoziție și aici apoi se sbat in capete vorba și fapta. Paragraful al 3-lea al articolului XII din legea din 1909 zice, că acel post de preot, care până în 1 Ianuarie 1910 a fost complinit printr-un act de clasificatie inferioară, numai atunci poate avea șanse la un venit mai mare, decât numărul credincioșilor respectivei comune bisericești trece peste 800 și dacăsuma necesară întregirii, sau jumătate din 800 cor., i-o asigură pentru totdeauna comuna bisericească.

Așa dară pe de o parte zice: Vrem să dăm imbold comunelor bisericești, ca să aibă preoți de o cultură și cvalificație mai superioară, iar de altă parte declară, că cu toate acestea nu pot înainta pe scara dotației decât preoții din comunele, cari au peste 800 de locuitori, deși și ceilalți au cvalificația superioară. — Fie-mi permis, ca să vă fac aici cunoscută împrejurările, cari caracterizează mai cu seamă românimea, in primul rând pe greco-orientali și apoi pe greco-catolici. O însemnată parte a poporului nostru locuiește la munte. Trăiește nesfrat. E câte-o astfel de comună, care are 300 de locuitori și preotul nu-i in stare s'o strădăie toată nici în trei zile. Imprejurările au voit așa, ca noi Românii să trăim răsfrăți; noi nu ne am prea putut îngrămădi in orașe și in sate mai mari; așa-dară pentru faptul acesta noi să rămănem despoiați de avantajul de a avea preoți culti? Noi, să fim despoiați, noi, cari toate tradițiunile noastre, toată comoara și ființa noastră națională ni le păstrăm și azi prin biserici? Nu e oare cea mai mare contradicție ce există, aceea care se află între motivare și acest pasagiu, pe care nu voiți să-l omiteți, că: intrădevăr să-i îndemnăm pe preoți să-și câștige o cvalificație superioară, însă când e vorba ca să și ocupe postul, atunci cu toată pregătirea lor superioară totuș să nu primească leață mai mare, sau corăspunzătoare cvalificației lor. Oare nu e aceasta o astfel de con-

trazicere, care obvine numai atunci când omul voină să facă ceva pornește din principii false, după cum din principii false a pornit întreg proiectul acesta.

Căci, on. cameră, să luăm numai starea faptică a lucrurilor! Cutez să afirm că — conform datelor noastre statistice, — avem circa 2000 de astfel de parohii, in cari preoții nu au decât numai așa zisa cvalificație inferioară. Faptul acesta își are o mulțime de cauze. Dacă așa sta și le numărăm, ar trebui să reproduc vechea anecdotă, când episcopul și a întrebat credincioșii, că ce e cauza, de ei nu trag clopotele, când le vine vladica in sat, la ce credincioșii i-au răspuns: »Din o mulțime de cauze, sfințe părinte, dintre cari cauza principală e, că n'avem clopote.« — Astfel dv., on. cameră, întrebați de ce n'avem preoți cu cvalificație mai înaltă. După cum am mai spus-o, înainte de toate comunele noastre sunt foarte mici și sunt împărțiate prin munți, unde zău preoții cu cvalificațiune nu se prea trag, pentru că acolo de fapt ar trebui să poarte crucea de suferință a vieții. Apoi conform canoanelor bisericești gr. or. române, preotul trebuie să se căsătorească, să înființeze familie. Acum întreb eu, oare un astfel de om cu cvalificație superioară ar merge el să înființeze familie într'un sat așezat prin munții de unde abia in depărtare de câteva zile de se mai află câte-una orășel. Zău cu greu ar putea face una ca asta și chiar dacă ar simți în el acea vocație de apostol, nu și-ar putea afla o astfel de soție, care să se înduplece să-i fie tovarășa in suportarea acestui calvar. Dvoastră știți foarte bine, că cu cât o comună e mai departe de oraș, cu atât e mai restrâns ori cine numai la preot. Afară de aceea ori cine ajunge in comună el nu trage, decât numai la preotul; astfel la cine trag reprezentanții autorităților comitatense? La preotul satului. — Apoi gândiți vă numai la situația aceea grea — doar e preot și între dv. —, in care la noi ajunge foarte des preotul, anume, că se duce la patul bolnavului spre a-l împărțăși, cu care ocaziune se molipsește, duce boala acasă și-și inficiază întreagă familia. Acum să-l plătești pe omul acesta cu 400 cor? Oare atâta să fie, tot, cu cât statul să contribuie la ajutorarea acestor oameni? Intreb on. cameră, oare dv. li absolvați pe acest preot dela datorița lui de a și paște turma, de a fi adevărat părinte al poporului in orice relații și între orice împrejurări? li absolvați dv. dela datorița de a fi un bonus pastor, qui animam suam dat pro ovibus suis mercenarius autem et qui non est pastor, videt lupum venientem et dimittit oves et fugit.

Numărul preoților cu cvalificație inferioară, după cum spuseli, trece in biserica românească peste două mil. Acești preoți vorbesc despre această chestie cu cea mai mare amărăciune și au voit să convoace și un congres, dar episcopii lor i-au liniștit zicând, că acest guvern se va pune pe alte puncte de vedere, deoarece relativ la aceasta a și făcut promisiuni in programul său și in multe locuri alurea. Vedem, on. cameră, că situația de fapt nu numai că nu s'a mai schimbat, ci — după cum reiese din spusele dlui raportor, mai vreau încă să o și motiveze! E drept că motivarea a mers foarte cu anevoie și după cum a trebuit să vedem, ea a fost in directă contrazicere cu nobilul fel de judecată a dlui raportor, deoarece prin faptul, că motivăm ceva, nu

putem vindeca răni și nici glasul du-rerii! — On. cameră! această dispoziție e o afu de foarte vătămătoare intereselor noastre, drept aceea voi îndrăzni să propun o modificare a §-ului 2, anume in acel senz, ca fiecare să li se dea cvincvenalii, care, conform legii, are drept la întregirea dotației și între aceștia să se numere și capelanii, ca unii, cari îndeplinesc niște servicii tot atât de grele și împovărătoare, ca și ceilalți preoți. — Unele dispoziții ale proiectului, ca d. e. cele cuprinse in paragraful al 5-lea iarăși le aflui de foarte vătămătoare. Dispozițiile acestui pasagiu lovesc in prima linie in cei mai săraci. Pasagiul acesta, bunăoară, dispune, că întregirea venitelor preoțești prin cvincvenalii nu poate fi mai mare, decât triplul venitului curat stabilit prin fasonarea preotului conform legilor citate.

Ei, apoi tocmai comunele cele mai sărace sunt acele, unde preotul are mai puține venituri, sau pot zice chiar nimic. Tocmai aceia vor fi loviți mai greu, cari au de altmintearea și o poziție mai grea, foarte grea, fiindcă trăiesc in cele mai sărace ținuturi, unde nu se găsește altceva, decât arunc de câte 200—500%. Vă puteți închipui, on. cameră, ce situație pot avea preoții noștri in aceste comune și că ce vor că-păta aici pe viitor! Guvernul prin aceea dispoziție, că a adus această lege »pentru congruă, și-a ajuns scopul slăbind legătura puternică, ce exista între preoți și popor. Acum poporul zice, că nu dă preotului nimic, are doar congrua, trăiască din ea. Până nu venise congrua, poporul se îngrijea de preot și-i da totul. Cea dintâi făină, cele dintâi fructe le ducea preotului. De când însă a venit legea congruei, legătura aceasta dintre preot și popor, nu numai că a slăbit, dar s'a rupt cu desăvârșire și pot să afirm, că congrua așa cum se dă astăzi nu înseamnă nici un bine pentru preoți.

Dacă dvoastră dlor deputați doriți ca preotul să fie »bonus pastor«, care să-și dea pentru turmă »animam suam«; dacă dvoastră pretindeți ca și preotul să crească copii și să-i poarte la școală, nu vedeți că faceți cea mai mare nedreptate excludându-i dela cvincvenale? Fost-a vre-odată vre-un caz ca între oameni de aceeaș tagmă să se fi făcut deosebire de cvalificație cum se face la preoți? Avem noi o singură lege, care să ridice leața notarilor cu maturitate, iar celor cu 6 clase medii să nu le dea nimic? Eu n'am văzut o lege atât de imposibilă și de absurdă. Regret că tocmai actualul ministru e victima acestui proiect prin care-și atrage aversiunea părții celei mai mari a preoției și prin care a reușit să deștepte cele mai vii resentimente in sinul tuturor confesionalilor.

După cum am amintit, preoții din ținuturile sărace vor primi numai triplul venitului cel-au dela biserici. Sunt și preoți, cari n'au mai mult dela biserici decât 100 cor., triplul e deci 300 cor. și atâta capătă ei, chiar dacă au cvalificație de primul ordin sau chiar dacă au slujit vreme de 80 de ani. Acest proiect de lege nu e nici drept și nici echitabil.

Are apoi proiectul unui paragraf referitor la parohiile nouă care paragraf e absolut nejustificat, pentru că statul nu e in drept să pule teze de această natură. Dispoziția aceasta e cuprinsă in alineatul 11, respective in alineatul ultim al paragrafului 10, și sună (cetește): »Ministru de culte și instrucțiune publică, ori de câte ori re-

cunoaște ca motivată sistematizarea unui nou post de preot, poate să pule condiția, că o anume parte din suma cvincvenalelor bisericești e datoare s'o suporte și că din punctul de vedere al cvincvenalelor serviciul preotesc de dinaintea recunoașterii nu contează. Și dispoziția asta înseamnă o mare nedreptate, pentru că statul nu poate in nici un caz să decline dela sine datoria de a întregi cvincvenalele.

Di raportor a amintit, că există totuș puțin balzam și pe seama preoților cu mai puține pregătiri, — și anume in paragraful 10, respective 9, care le dă acestor preoți, in anume împrejurări posibilitatea de a se împărțăși de ajutor. Asta nu înseamnă nimic. Tocmai fiindcă guvernul afirmă, că nu vorește să așeze chestiuni de această natură pe temeiuri labile, tocmai fiindcă guvernul afirmă, că să inspire de principiu libertății confesionale, nu este permisă adoptarea in lege a astorfel de dispozițiuni, cari pot să se preteze cel mult ca bune mijloace de propagandă electorală, dar nu sunt in consonanță nici cu echitatea și nici cu dreptatea. E cu adevărat grozavă situația bisericii și preoției, de când s'a instituit o atât de vastă gradație a așezării Tau-glichkeit (neescepționabilitate), ori cu termeni mai expliciti: a posibilității de împărțășire din ajutoare. S'a spus, că cine e osândit de judecătoria penală ori de forul disciplinar, nu mai poate primi ajutor. Noi, juriștii și toți oamenii pricepători au înțeles, auzind vorbele acestea, că judecătoriile penale sunt numai judecătoriile și nu și forurile administrative. Așa și glăsuiește legea. Dar ce se întâmplă? Vin municipalle și pomesc împotriva lui X sau Y procedura pentru contravenție.

Dar nu s'au mulțumit nici cu urmările deosebite de grave ale sentinței aduse de judecătoria penală, ci dispoziția asta a fost agravată și mai mult in interpretarea ei și s'a făcut enunțarea, că cine e pedepsit de vre-un for administrativ e ca și când ar fi fost pedepsit de judecătoria penală. Așa a fost cu puțință nemaiauzită nedreptate, că de pildă unui preot — eu am date concrete, depuse la minister — i s'a casat ajutorul bănesc al statului pentru că fusese pedepsit cu 5 cor. pentru contravenție, iar altuia pentru că a fost pedepsit tot pentru contravenție, cu 25 coroane.

Ivan Rakovskij: Ce contravenție?

Stefan C. Pop: Vă rog să aveți nițică pacință, pentru că am obiceiul să povestesc totul. Voi răspunde îndată dlui deputat. Contravențiile au cazuri de dreptul minunate, cari fiecare e câte un novum in codurile penale din Europa. Există contravenție împotriva statului, există doleanțe potrivnice statului, și există atitudine patriotică statului, — și pe toate acestea cine le constată? Incepând dela notarul și primarul comunal in sus, toate nenunțatele ferri și factori, cărora li-e motiv de ajuns să nu le placă de cum li umbliă preotului ochii, ca imediat să li invi-nuască de atitudine contrară statului. S'a întâmplat, on. cameră, sub antecesorul dlui primministru, că un consilier ministerial a adresat sugăbirărilor o scrisoare cam de următorul conținut: »Preotul Dumnezeu domnilor mei, firea-și ai nu știu cui, pentru că nu vi-e drag omul acela, asta nu înseamnă încă ca ar comite fapte contrare statului, și dacă dv. nu sunteți in strânsă legătura de prietenie cu preotul acela, asta nu constituie încă faptă antipatriotică.» Au lansat o teză numai pentruca

să-l ia pe acel preot de pe picioare. E pus cu totul la discreția organelor de stat și comitatense. (Deputatul Ivan Rakovskij merge spre ieșire.) Vă rog să mai stați puțin, dele deputat, chiar acum vreau să povestesc desp-o lucrurile amintite mai înainte.

Se întâmplă că dacă cineva nu poate fi pedepsit pentru contravenție, e pus in fața altui paragraf și e invinuit de ținută potrivnică statului. Să nu ne jucăm cu noțiunile, pentru că siguranța statului nu se poate degrada până acolo ca și in cazuri de acestea să se poată vorbi de atitudine contrare statului.

Pentru că dacă cineva are o purtare corectă nu e bine că numai de dragul unui notar oarecare să fie timbrat ca preot cu sentimente dușmănoase față de stat și că ministru să grăbească a pune in curgerea proceduri disciplinară prin intermedierea forului ecclesiastic. Iar dacă forul bisericesc nu l pedepsește și-l găsește de om cinstit, atunci statul răspunde totuș: eu am alte convingeri pentru că in informații că respectivul nu e vrednic de ajutor și in consecință i-l iau pe trei ani. Cred onor. cameră că e nejust să procedăm așa și să demnitarea statului nu poate fi adusă in consonanță cu o noțiune atât de vagă a »atitudinii contrare statului«.

Am înșirat toate acestea pentru ca să vă conving că omițând tocmai pe oamenii cu mai puține pregătiri din lege, ne punem in contrarietate cu spiritul legii despre congruă. Eu așa văd. anume, realitatea că, da, sunt cu totul excluși din lege. Buravoința ministrului e totdeauna problematică. Poate ministrul să fie un ministru bun, poate să fie unul rău. Durere, am avut prea mulți miniștri răi, și a încredința in aserenea împrejurări miniștrilor un lucru, nu e de demnitatea corporilor legiuitoare.

In baza motivelor arătate resping proiectul de lege și anunt pentru cazul dacă va fi adoptat totuș că la paragraful al doilea voi prezenta o propunere.

Cvincvenalele preoților.

— Hotărârea sinodului protopesc gr. cat. din Cluj. — Cluj, 19. Iunie c.

Sinodul protopesc al Clujului întrunit in sesiune estraordinară azi, dezbătând asupra proiectului de lege despre cvincvenalele preoților votat dela a, adus cu unanimitate următoarea hotărâre:

1. Sinodul vede cu mare amărăciune sufltească, că principiul nedrept introdus in articiul de lege XIV — 1898 și XIII — 1909, prin care preoția este împărțită in două clase, este sustinut și in noul proiect despre cvincvenale, ba este desvoltat in mod tot mai desastroos.

De aceea repește de nou punctul său de vedere anterior, și declară, că după ce congrua constituie, nu salariul preoților, ci numai minimalul retribuțiunei absolut necesare pentru susținerea caracterului și demnității preoțești pretinde de nou, ca congrua preoțească să se dea in măsură egală tuturor preoților, fără considerare la pregătirea lor anterioară, fiindcă minimala congrua o reclama în pregătirea personală mai mult sau mai puțin erudită, care variază dela om la om, ci o reclama caracterul preotesc și poziția

structie. El bine, dacă vorbești oamenilor despre datorița de-ași instrua copiii, și răspund: sunt grele vremile sau nu-s bani. Și totuși sunt bani pe zaharii (surtucl) de mătase, năfrăm scumpe frizuri încărcate cu bumbi, pălării cu pene, pieptare înflorite etc, iar țărani noștri dau un fel de luptă pentru a să intreie in a să arăta, ceea ce nu sunt: oameni cu stare.

Luxul acesta ne face însă și un alt rău. Chiar dacă există școală in comună, luxul copiilor mai mărișori, in unele familii, aduce pe părinții in poziția că n-au cu ce susținea pe cei mici la școală. Bani casei li cheltuesc pe luxul fetelor mari și al feciorilor, iar cel mici rămân acasă descultii in toțiul iernei.

Efectele luxului însă nu se opresc aci. Luxul produce un rău și mai mare: lipsa de copii. Popoarele din ce sunt mai simple in trai și îmbrăcăminte, din ce se bucură de înmulțirea pruncilor și din ce le devine triul mai greu privesc tot cu mai mare neplăcere la darul ceresc de a avea moștenitori. Nu vreau să zic că in genere poporul nostru nu se înmulțește, dar s'ar putea

înmulți in măsură și mai mare. Intre cauzele, cari împedecă înmulțirea copiilor e fără îndoială și lipsa de medici, reaua îngrijire a leuzelor, a pruncilor mici, dar in unele ținuturi a început a se ivi și obiceiul dureros de a nu avea copii. Sunt comune, unde trebuie să-ți bată la ochi numărul mic al copiilor. Și de unde provine această apariție tristă, care pentru noi poate deveni o fatalitate națională? Din frica de sărăcie și de teama lipsei de mijloace pentru a susținea pruncii, isvorâte din cele 2 patimi incubate in țărâni: alcoholismul și luxul.

Nu mai insist asupra acestui obiect. Din puținele cuvinte ce am zis ori ce om priceput poate înțelege că luxul poate deveni o calamitate națională, care ne va pricinui un mai mare rău decât toți dușmanii. Prin urmare suntem datori toți căți suntem născuți din mame române, să întâmpinăm acest flagel, care poate deveni o catastrofă națională.

După ce am analizat pe scurt efectele rele ale luxului țărâniței noastre să cercetăm, cari ar fi mijloacele

mai potrivite pentru combaterea acestui fragel.

Desigur, că cei mai chemați in a forma caracterelor și a moraliza sufletele in toate manifestările, prin urmare și in cazul, acesta sunt preoții și învățătorii.

Preoții ar trebui să combată acest vițiu nu numai prin predici ci și prin învățători private; iar ca succesul să poată fi mai sigur, ar trebui ca și combaterea luxului să fie obiect de desbatere in conferințele preoțești. Tot astfel ar fi bine să desbată mijloacele pentru combaterea acestui vițiu și învățătorii in intruniriile lor. Unire și înțelegere între acești doi factori și o conlucrare uniformă a acestora ar forma de sigur un zid puternic contra acestui vițiu distrugător. Eu cred, că pentru ajungerea acestui scop ar putea face mult și despărțau.intele Asociațiunei, cari prin conferințe și discursuri ar fi de mare ajutor preoției și învățătorimei.

Preoții și învățătorii apoi, in unire cu cărturarilor dela sate ar trebui să lucre și să nizulască într'acolo, ca portul național să nu se corcească,

iar acolo unde nu e părăsit total, să se introducă. Am văzut într-o comună din comitatul Clujului fete îmbrăcate in rochii și fete bătrâne in cătrînță. Cred că dacă cineva le-ar fi arătat acelor fete și neveste mai tinere un port țărănesc mai frumos decât acela care li vedeam la babele bătrâne și dacă preoteasa și învățătoarea ar fi purtat acest costum, atunci nici fetele n-ar fi părăsit portul național.

Păcătuesc însă damele noastre atunci când să prezintă in costume naționale prea luxoase; căci in felul acesta prezintă țărănilor portul național ca ceva prea ecstisitor.

Preotesele noastre, cari au îndeplinit totdeauna in sânul poporului nostru o frumoasă misiune culturală, cărora li se datorește in mare parte conservarea industriei noastre casnice, oare nu ar putea desvolta și pe terenul acesta o activitate mai intensivă? Tot astfel Reuniunile noastre de femei, ar putea face foarte mult.

O pedecă mare ar putea pune luxului băncile noastre. Se știe că țărani noștri precum nu au știut aprecia pământul înainte de comasare, tot așa

nu știu aprecia banul, la care in ani normali ajung mai ușor. Ei manipulează banii cu ușurătate; de multe ori contrag împrumuturi dela o bancă numai ca să plătească interesele la alta, îngrijindu-se numai de atât ca din împrumutul ridicat să le rămână ceva pentru dichiselile și gătelile pe sărbători.

Pentru aceea nu ar strica, dacă băncile noastre ar fi mai stricte in acordarea de împrumuturi. Cu deosebire nu lucră corect acele bănci, cari își iau agenții jidani, ori armeni, cari apoi de dragul »perțentelor« recomandă pe ori cine fără să ție seamă de garanța ce o prezintă respectivii. Cred, că dobânda banilor dela băncile noastre formează un avut național; dar nu conced ca de dragul acestui avut să fie sacrificată țărânița luxului distrugător.

Am vorbit puțin despre acest vițiu, cei ce cunosc poporul, sper că imi vor da dreptate și chestia se va desbata mai adânc și mai fundamental de cătră cei chemați.

FRAȚII SIMAY, Brașov Târgul grâului 3.

Proprietari Emil Bologa și soții

Recomandă toate articolele cele mai moderne pentru dame și domni
Confecționăm costume in timpul cel mai scurt garantăm pentru fason.
Steof, mătăsării, confecțiuni, bluse și rufărie solidă. — Trusouri complete.
Serviciu prompt și prețuri moderate.

In stat și societate, ce o ocupă fleștă-care preot.

2. Sinodul consideră proiectul despre cvinvenale ca o măturisire faptică a guvernului, că congrua în măsura prevăzută de legile anterioare, după împrejurările de scumpete, din deceniul ultim, nu mai corespunde, nici ca un minimal al traiului ce-l pretinde demnitătea caracterului preotesc.

In puterea logice acestui măturisiri sinodul socotește just și drept, ca cvinvenalele să se împartă cu considerare exclusiv numai la anii de serviciu, iar nu la pregătirea anterioară a preotului sau alte împrejurări obiective a parohiei.

In deosebi sinodul consideră ca cea mai mare nedreptate, că preoții cu pregătire așa născută incompletă, în virtutea legii să fie lipsiți de cvinvenale, și scoțete ca o lovitură în caracterul preotesc, ca a celor să li-se de cvinvenale numai în mod arbitrar, iar nu în virtutea legii, stabil.

3. Și mai nedreaptă află sinodul acea dispoziție a proiectului, prin care sunt lipsiți de cvinvenale toți acei preoți, fie chiar și cu pregătire completă, care se găsească în serviciul unei parohii slab înzestrate cu realități, a cărei întregire congruă deci trece peste 1200 cor. Pentru că în acest caz sub titlul de îmbunătățire a congruielor existente, sunt lipsiți de îmbunătățire tocmai aceia, cari ar avea mai mare lipsă de ea, adică preoții cu parohiile celea mai sărace.

4. Aceste dispoziții ale proiectului, nefiind în congruență cu principiile fundamentale ale congruiei, ba chiar contrare acestora, sinodul nu le poate socoti altfel, de cât ca nește măsuri excepționale, aplicate exclusiv față cu preoții bisericii românești, și ca niște prestețe și titlul colorații pentru a lipsi partea cea mai mare a preoției noastre de beneficiile și ajutoarele, la care are drept egal cu preoții tuturor celorlalte confesiuni din patrie.

5. In conștiința patriotismului nostru cinstit și curat, luminat de lumina vecinicilor adevăruri ale evangheliei și călăuzit de iubirea firească a poporului, căruia li suntem și vrem să-i fim părinți sufletești și conducători spre civilizațiunea cea adevărată. — noi protestăm cu toată indignarea sufletului nostru in contra oricărui măsuri excepționale și nedrepte, și cerem cu toată tăria să fim împărțișiți în măsură egală și de beneficiile statului, după cum purtăm în măsură egală și sarcinile susținerii lui.

6. Măsurile acestea excepționale ale legii le perhorescăm în interesul bineprimit al patriei și al pacificei convățurii cetățenești; cu atât mai mult, că ele ni-se aplică din partea unei stăpâniri, care-șe complăce a accentua, cu cuvinte frumoase, devisa păcii și pacificării confesiunilor și naționalităților din patrie. In acest chip însă faptele desmintesc cu toată greutatea, cea ce cuvintele spun cu atăta ușurătate.

7. Drept acea în interesul binelui și al vazei bisericii noastre, precum și în interesul binelui și al consolidării patriei noastre iubite, ne îndreptăm cu toată încrederea noastră fiască către înalt Preasfinția Sa Domnul Arhiepiscop și Metropolitan Dr. Victor Mihaili de Apsa și-L rugăm cu toată stăruința, ca împreună cu înalt Preasfinții Episcopi suiragani ai bisericii române unite cu Roma, și în conțelegere frățească și cu înalt Preasfinții Arhiepiscopului bisericii române gr. orientale din țară, împărțișiți și ea de același tratament mașteră, — să bineviescă, ca membrii naturali ai legislativei țării și capi bisericești, a apăra cu toată tăria cauza dreaptă a bisericii și clerului românesc din patria noastră și să nu suferă spre dauna binelui de obște, a ni-se mai face și a-ceasta numai pomenită nedreptate, care ar fi cu atât mai grea de purtat, cu cât ar îmbrăca mai mult formele legalității.

8) In fine, considerând toate aceste stări, ca nește simptome îngrijitoare ale situației generale extraordinal de grave, ce s'a creat, în timpul din urmă, Provinciei noastre Metropolitane de Alba-Iulia și Făgăraș, sinodul protopopesc își exprimă dorința, ca să se convoace cât mai curând Sinodul Arhidiecezan, spre a lua măsurile de apărare împotriva funestelor curente, ce s'au pornit asupra bisericii noastre scumpe, căreia suntem hotărâți să-i stăruim cu credința și cu tot devotamentul sufletului, între ori și ce împrejurări.

Dat, din ședința sinodului estra-

ordinar protopopesc, ținut în Cluj la 19 Iunie n. 1918.

Dr. Elie Dăianu m. p. protopop-președinte.

Ioan Mihalca m. p. v.-prot. on. notar.

Cavaleria rusticana „La Șezătoare“.

— Ultima reprezentațiune. —

Brașov, 21 Iunie.

Eri seara am avut ultimul prilej să admirăm pe artiștii noștri iubiți, cari ca și la reprezentațiile anterioare s'au întrecut în cântare și în joc scenic. D-na Triteanu a stors din nou admirația publicului, care a rămas estaziat de prestațiunile-i excelente și neuite. O adevărată priveghitoare!

D-nii Marcus și Folescu au cântat și jucat parcă cu și mai mult foc producând în publicul numeros o însuflețire de nedescris.

Ceilați soliști, d-nele Jiga, Mari-oara Dr. Moga, d-nii Ardelean și Merchăsan au contribuit de asemenea din toate puterile lor la succesul reprezentațiunii, iar corul ca și la reprezentațiunea de Mercuri seara s'a ținut bine brăzând cu deosebire în corul din biserică și din fața bisericii.

După ambele piese publicul numeros, cu mult mai numeros ca la reprezentațiunea de Mercuri, a chemat în repetite rânduri pe soliști, pe d-nii Dima, Brediceanu, Richter Bănuțiu și Bulhardt, aplaudându-i și aclamându-i cu un entuziasm de nedescris și oferind soliștilor flori și cadouri. La finea reprezentațiunii aplauzele nu mai voiau să contenească.

Când d-na Triteanu, d-nii Marcus și Folescu voiau să părăsescă sala festivă studențimea română i-a urcat într-o trăsură și, deshamând caii, i-au dus în triumf la restaurantul „Transilvania“, unde s'a întrunit o imensă lume românească, ca să serbeze evenimentul zilei. Intre oaspeții reuniunii am remarcat cu plăcere și pe d-nii dirigenți Lassel, Richter și pe regisorul Bulhardt. In toate însuflețite, rostite în sănătatea soliștilor, a corului a d-lor Dima, Brediceanu, Lassel, Richter, Bulhardt, Bănuțiu și Dr. V. Saftu, s'a dat expresiune bucuriei generale din prilejul acestui reunit festivă muzical, relevându-se meritele tuturor, cari au contribuit la succesul splendid al celor trei reprezentațiuni. După cina luată împreună s'a întins, jocul, care a durat până azi dimineața în mijlocul celei mai mari animății.

ȘTIRI.

— 8 Iunie 1918.

Examenul oral de maturitate la liceul român din Brașov s'a început, precum am anunțat, Marți și s'a terminat eri după amiază. Examenul a fost presădit de d-l asesor consistorial Mateu Voileanu în calitate de comisar consistorial, asistând din partea guvernului ca comisar directorul liceului de stat din Caransebeș, d-l Kalkbrenner. Din 34 candidați admiși la examenul oral au trecut examenul cu foarte bine următorii 3 candidați: Ioan Floașiu, Axente Iancu și Ioan A. Stana.

Cu bine umători 13: Ieron. Atirescu, Valeriu Boeriu, Eugen Comșa, Petru Draghici, Aurel Neguș, Valeriu Olariu, Stefan Petrovici, Stefan Popovici, Octav Pușcariu, Gheorghe Sghimbea, Dumitru Stăicu, Vasile Stanciu, Căms Turicu.

Au fost declarați maturi 11 candidați: Victor Doican, Liviu Florian, Vasile Literat, Mateiu Mecanu, Stefan Pășiu, Virgil Petrovici, Nicolae B. Polii, Traian Sava, Silviu Tămășdan, Aurel Țăran, Lazar Chirila.

Șapte candidați vor avea să facă în luna Septembrie examenul de corecțentă din câte 1 obiect.

La cursul de vâpsit lăunri în colorii vegetale — care se ține dela 1 Iulie până la 1 August la școala de menaj și industrie națională din Sibiu — domnul V. de Stroescu dă 20 de burse pentru femei și 8 burse pentru bărbați (învățători). La acordarea burserelor se preferă învățătoare, preteuse sau țărance inteligente, cari se ocupă cu țesutul și cari își iau angajamentul de a instrui pe viitor în această artă pe țărancele din comuna lor.

Bursa constă: 1) pentru învățători în dispensa de didactru — care ar fi de 35 cor., — iar pentru învățătoare

sau celelalte concurente lipsite de mijloace, în întreținerea gratuită în internatul școlii și în dispensa didactrului.

Persoanele interesate vor adresa o cerere împreună cu un certificat de paupertate la Direcțiunea școlii de menaj și industrie, Sibiu (Berggasse 9) până la data de 26 Iunie a. c. Cei admiși vor aduce cu sine 2—3 kgr. de lână spălată, pentru a o colora la acest curs.

Congresul internațional feminist din Budapesta și-a ținut eri ultima ședință, terminându-se astfel al 7-lea congres pentru drepturile femeilor. In ședința de alaltaeri a congresului a ținut o cuvântare din partea României d-na major Ianculescu-Reuss. D-sa a făcut o expunere asupra mișcării feministe, cum se prezintă ea acuma în România. A arătat că după multe lupte și jertfe a înjghebat o societate „Drepturile femeii“ la 10 Noemvrie 1911, cu concursul medicului legist Dr. Nicolae Minovic. Ca președinte de onoare societatea are pe marele juriscensult ministru de instrucțiune publică Constantin Dicescu și apoi numără membrii din diferite partide politice, profesori de universitate, medici, avocați, femei din burghezime și din clasa lucrătoare. D-na Ianculescu a accentuat, că societatea nu face deosebire de clasă, de naționalitate, nici de credințe politice. Arată apoi, că societatea e împărțită în opt secțiuni, cari se ocupă cu educația, cu ridicarea morală a femeii lucrătoare și șatențe, o secție juridică, o secție politică și o secție de propagandă.

In România — spune oratoarea — femeile n'au avut de luptat mult ca să pătrundă în funcțiunile statului său; la universitate avem femei ca profesoare, ca învățătoare și trei doctore la universitate și acum în urmă și o avocată-femeie. D-sa arată apoi, că legile civile din România sunt nedrepte față de femei; se răpește femeii dreptul asupra averii sale, căci femeia măritată este totdeauna minoră după această lege. Cum în România spiritul democratic crește zi cu zi, de aceea și femeia s'a trezit și ia parte la luptă. Dintre cele patru partide existente în România, socialistii, ca și în alte țări, luptă pentru votul universal și pentru dreptul de vot al femeilor. Celelalte partide nu s'a pronunțat încă.

Arată rolul femeii în politica din România și spune, că sunt femei, cari riscă și averea lor pentru politica bărbaților lor. Incheie spunând, că acum se crează o atmosferă favorabilă pentru mișcarea feministă în România și că ea caută să câștige pentru cauza ei personalitățile din toate partidele politice. Salută apoi congresul în numele României.

Pelerinaj la Codrul Cosminului. Din Cernăuți ni se scrie: Duminecă în 22 Iunie st. n. un comitet compus din reprezentanții comunelor Lucavina, Ceator, Cotulbainschi, Corovia și Voloca pe Derelui, aranjează un mare festival istoric în Codrul Cosminului, locul de biruință al lui Stefan cel Mare, cu următoarea programă: Liturghie festivă în comunele aranjatoare. Pelerinaj la locul de luptă din Codrul Cosminului. Cuvânt festiv de deschidere, rostit de d. inginer T. Vicol. Discurs de comemorare, rostit de d. dr. I. Nistor. Declamațiuni și cântări. Premiarea celor mai frumoase costume românești. Jocuri naționale. Toată românimea din partea locului se pregătește să iaparte la acest festival istoric.

Intrunire agricolă. In frățească înțelegere cu frunțașii din Ludușul-mare, vom ținea în această comună Duminecă, la 29 Iunie n. c. o intrunire agricolă, la care se va trata despre cultura viilor, a pomăritului și a stupăritului, cum și despre însemnătatea însoțirilor sătești de tot soiul. Inceputul la ora 11 din zi. Invităm la această lucrare de interes obșteșc pe toți membrii și binevoitorii Reuniunii noastre.

Sibiu 17 Iunie n. 1918. — Comitetul central al Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu. Pant. Lucața, prezident. Vic. Tordășianu, secretar.

Inoiri la revista „Cosinzeana“. După cum șțăm, revista „Cosinzeana“, cu jumătatea a doua a anului, se gătește să facă cetitorilor săi, precum și tuturor iubitorilor de cetire din toate părțile locuite de Români, o bucurie aleasă. Anume, începând cu numărul din 1 Iulie, st. n. în fruntea fiecărui număr va da un chip mare, frumos, înfățișând vre-un bărbat mare al neamului nostru, de astăzi sau din trecut, ori altă vedere frumoasă din viața românească sau străină. Afară de acest chip mare,

va mai aduce o mulțime de chipuri de tot felul, care de care mai frumos și mai atrăgător

Totodată își va schimba și felul de redactare de până acum. Va cuprinde articole mai scurte, mai felurite, ținând seamă cuvenită de toate întâmplările mai de însemnătate de peste săptămână, din țara noastră și din toată lumea. Materialul de până acum: nuvelele, poeziile, bucățiile literare peste tot, vor avea loc în rubrica „Pagini literare“.

Va apare ca o revistă săptămânală enciclopedică literară cum n'a mai fost la noi la Români. Numărul cel dintâi, din Dumineca viitoare, va fi alcătuit în acest chip.

Pe cât șțim, „Cosinzeana“ a hotărât să trimită din acest prilej numeroși de probă ori-cui va cere. Plata abonamentului va rămânea tot cea veche: 12 cor. la an, 6 cor. pe o jumătate.

Indemnăm pe cetitorii noștri cari ar dori să aibă „Cosinzeana“ cea nouă, să ceară numere de probă și să trimită abonamentul de 6 cor. de acum până la anul nou: Administrația în Orăștie (Szászváros.)

Teologii români sălăgeni invită la petrecerea de vară, care se va aranja Duminecă în 13 Iulie st. n. în Jibău în sala otelului „Unio“. Venitul curat e destinat pentru scop filantropic.

Mulțămite. Cu ocaziunea esamenului dela școala conf. gr. cat. română din Bistrița, ținut la 16 b. a, direcțiunea institutului de credit și economie „Coroana“ din loc, a avut bunătațe a ne pune la dispoziție următoarele cărți: „Povești Ardelenesti“ de I. P. Releganul (12 ex.), „Doină“ de M. Cioban (30 ex.), „Povești și îndemnuri“ (20 ex.), „Achim Filăru“ de A. P. Bănuț (20 ex), pentru cari aducem sus amintitei direcțiuni cele mai sincere mulțămite. Tot din partea direcțiunii ni s'a promis că în anul viitor de școală, vom primi gratuit manuale pentru școlarii săraci și lipsiți.

Bistrița la 19 Iunie 1918 — Corpul învățătoresc.

La o parte cu dragostea! O tânără și draguță domnișoară, Wagstaf, din Anglia a pornit o strășnică campanie contra dragostii. Dânsa a organizat o ligă contra amorului, care — după părerea dsoarei Wagstaf — nu este decât manifestarea unor creeri bolnăvi. Amorul, spune tânăra domnișoară, e cauza tuturor rălelor, el răpește victimilor sale toate calitățile și capabilitățile cu cari le-a înzestrat natura; și sunt o mulțime de cazuri, cari dovedesc, că amorul este o putere distructivă.

E interesant însă, că apriga luptătoare contra dragostii este o domnișoară pe cât de tinără pe atât de draguță, care în tot momentul e espusă pericolului ca Amor, infuriat de izulțele ce i le aduce, să scoată din tolba sa o săgeată, cu care va răni adânc inima neîmpăcatei sale dușmane.

Știri mărunte. Lângă stațiunea Waldo din California a deraiat un tren express. Esplodând cazanul locomotivei s'a iscat un foc, care a cuprins mai multe vagoane. In primul vagon au ars 60 de pasageri, iar de sub sfărâmtăurile trenului au fost scoși 25 grav-râniți.

In lagărul bulgarilor și sărbilor din regiunea Istip s'a declarat epidemia de holeră, care a luat proporții atât de mari, încât până azi sunt peste 500 victime: ofițeri și soldați.

Din New York se anunță: Alaltaeri s'a văzut pentru prima dată un detașament de polițiști — femei, îmbrăcate într-o foarte cocheta uniformă abstră, cari aveau misiunea să păzească ca nu cumva la băile din New-York să se prezinte cineva în costume indecente.

In Quarnero, unde de săptămâni de zile domnește o mare căldură, au secat o mulțime de istoare, așa că se simte multe lipsa de apă.

Ziarul bulgar „Utrac“, scrie că țarul Ferdinand fiind superștițios a refuzat să semneze decretul de numirea noilor miniștri în ziua de 13 Iunie st. n. Din cauza aceasta decretul a fost semnat numai a doua zi.

Din New-York, se anunță: Căldurile continuă și sânt tot mai insuportabile. Zilele din urmă temperatura atingea 40 grade Celsius. Ziua de Marți a fost una dintre cele mai călduroase din câte s'au pomenit vreodată la New-York. Au fost mai multe cazuri de insolație, dintre cari 20 mortale.

Atragem atențiunea cumpărătorilor de mobile asupra anunțului: „Székely și Réti“, fabrică de mobile.

Aviș amatorilor de fotografie. Aparat de fotografie pentru salon și voiaj recunoscut ca escelente, aparate moment portative neîntrecute precum și toate articolele necesare la fotografie, se capătă la firma, A. Moll k. u. k. Hof-lieferant, Wien la Tuchlauben 9. Manufactura fotografică fondată 1854. La cerere se trimite catalog ilustrat cu prețuri.

Din Brașov și Țara-Bârsei.

Examenul de gimnastică la școalele noastre medii va avea loc mâine, Duminecă, la 5 ore după prânz. In caz de timp nefavorabil, examenul se va amana pe o altă zi, care se va anunța la timp.

Uclis de trăznit. Un țăran din Râșnov, George Dumitru Ilio a mers eri la lucru în câmp, împreună cu femeia sa. Pe la 4 oare s'a iscat o furtună cu fulgere și trăznete. Cei doi țărani s-au refugiat în o colibă. Trăsnetul s'a descărcat asupra colibei și a ucis pe țăran, pe când femeia s-a ales cu o paralizie mai ușoară.

Pentru masa studenților români a dăruit d-l Simeon Teodor, comersant în Brașov 10 cor. în amintirea ficei sale Marioara și a fratelui său Gheorghe.

Primească marinimosul donator sincerile noastre mulțămite. — Direcțiunea școlilor medii gr. or. rom. din Brașov.

Muzică la promenada de jos Luni la orele 5 și jum.

In cinematograful Mercur nu va avea loc Duminecă nici o reprezentațiune, fiind sala ocupată.

Urania-Kino. Duminecă în 22 Iunie la 4, 6 și 8 oare: Pathe Journal. Femeia cochetă. (Dramă italiană). Serbarea pe insula Margareta în Budapesta. Friji (Pepi) și fecioara de Orleans (Comedie). Vevețița. (Fotografii draguțe după natură). Orfanii parisiensi (dramă din vestul sărbatic). Plăceri sportive în Rio de Janeiro. (Vederi originale). Moriți cu topf. (O istorie arhimică). Sincsul (Dramă emoționantă). The 4 Sisters Ricardo (Acrobații-Variété) Bubi și elefantul.

In laboratorul dentistic al d-lui Dr. Alexandru Dobrescu, medic specialist în dentistică, fost asistent la clinica universității din Graz, se fac tot felul de operații dentistice și tot felul de dinți artificiali, după metodele mai noi. Brașov, Piața mare (Târgul cailor Nr. 4.) Telefon 271.

POSTA REDACȚIUNEI.

Ag. Nu s'a publicat până Miercuri din lipsă de spaț. Saluțării Dr. I. Cl. I. Rogretăm, dar a sosit prea târziu.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 21 Iunie c. Eri după amezi la orele 4 camera magnaților a ținut o ședință, în care a fost la ordinea zilei și înființarea episcopiei gr. cat. maghiare. Episcopul Hossu a declarat că primește proiectul pentru înființare, dar cu unele modificări, fiindcă Români sunt nedreptățiți, deoarece la noua episcopie s'au alăturat și parohii române. Cere cassarea acestui dispoziții.

A mai vorbit Cernoch și ministrul de culte Iancovich, care a asigurat pe episcopul Hossu, că are la suflet întotdeauna interesele Românilor, dar cere o atitudine pacinică dela Români.

Proiectul a fost primit neschimbat.

Petersburg, 21 Iunie. Din ordinul țarului, guvernul rusec a anunțat pe miniștrii plenipotențiar din Sofia, Belgrad și Atena să aducă la cunoștința cabinetelor de acolo, că țarul rămâne partizanul arbitrajului în conflictul dintre statele balcanice și speră că toate aceste țări se vor supune fără ezitare cuvântului său.

Proprietar: Tip. A. Mureșianu; Branisce & Comp. Redactor responsabil: Ioan Brolea.

Cine are trebuință de mobile Fabricale de mobile și-le poate procura mai bine dela

Székely și Réti

Brașov, Strada Porții Nr. 60.

Marosvásárhely, Széchenyi-ter Nr. 47.

Se creditează la mușterii capabili pe rate fără vrcarea prețului. Se creditează la mușterii bogata colecțiune de mostre fără obligament de a cumpăra.

Sub înaltul Protectorat a Alteței sale imperiale și regale Domnului Arhiduce
FRANZ FERDINAND de Austria-Este

Expoziți Austriacă - Adria Viena 1913.

13-15

K. k. Prater. Dela 10 oare a. m. până la 2 oare deschisă. Mai-Octomvrie.

Praturile-Seidlitz ale lui MOLL

Veritabile numai dacă se-care cutiă este provădută cu marcă de
apărare a lui A. MOLL și cu subscrierea sa.
Prin efectul de lecuire durabilă al Praturilor-Seidlitz de A. Moll în contra gre-
utăților celor mai carboice la stomac și pânțee, în contra cărocelor și acroșii la sto-
mac, constipațiunii cronice, suferinței de float, congestiunii de sânge, haemorrhoidelor
și a celor mai diferite bête femeesci a luat acest medicament de casă o răspândire
ce creșce merou de mai multe decenii încôce. — Prețul unei cutii originale sigilate Co-
rona 2— Falsificațiile se vor urmări de cale judecătorească.

Franzbranntwein aser și a lui Moll.

Varie-ții numai dacă se-care estii lăc ste provăzute cu
marca de scutire și cu plumbul lui A. Moll

Franzbranntwein-ul și sarea este foarte bine cu-
nscută ca un remediu popular cu deosebire soris) prin trar-
rt), aliă durerile de goidină și reumatism și a altor ur-
mări de recedă.

Prețul unei cutii originale plumbate cor. 2—

Săpun de copii a lui Moll.

Cel mai fin săpun de copii și Dame, fabricat după metoda cel mai nou, pentru cutii
varea ațională a peleii, cu deosebire pentru copii și adulți. — Prețul uoel bucăți cor.
— 40 b Cincel bucăți cor. 1.80

Fie-care bucătă de săpun, pentru copii este provădută cu marca de apărare A. Moll.

Trimiterea principală prin Farmacistul A. MOLL Wien, I. Tuchlauden
c. și reg. furnisor al curții imperiale.

— Comande din provincia se efectuează ilnic prin urșă pos

La deposite să se cere anumit preparatele provăzute în iscătura și marca de
apărare a lui A. MOLL.

Deposit în Brașov: Carl Schmidt, farmacist.

23-40

Stabilimentul de hidroterapie

dela băile Eforiei școalelor române din Brașov, s'a deschis la 1 Mai st. n. a. c.
Stabilimentul este modern instalat cu toate aparatele cele
mai perfecte. Tot felul de dușuri cu presiune, cari se pot re-
gula după felul boaleii și constituțiunea bolnavului. Băi cu aer
cald, Băi parțiale cu aer cald. Băi cu acid carbonic.

Secțiuni separate pentru femei și bărbați

Cura se face sub controlul medicului dirigent Dr. G. Băulescu
(oarele de consultațiune dela 7-9 a. m. și dela 4-5 p. m.)

11-20

Administrația.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului
vacant de cântăreț la biserica gr.
or. a „Sintei Adormiri“ din Bra-
șovul vechiu se publică concurs
cu termen de 30 de zile dela pri-
ma publicare.

Emolumentele împreunate cu
acest post sunt următoarele:

- Salar anual de 500 cor.
plătibil anticipativ în fiecare lună.
- 650 cor. venite stolare.

Petenții au a să prezenta în
una d'n Duminicile din termenul
concursual în S-ta biserica spre
a proba desteritatea în cântările
și tipicul bisericesc.

Cântărețul ales va servi pri-
mul an dela alegere ca provizor,
și satisfacând chemării sale con-
știentios, se va definitiva, primind
cu începerea anului al doilea de
serviciu un adaus la salar de 100
cor.

Petițiunile instruate cu:

- Atestat de botez, că res-
pectivul cântăreț este de religione
gr-or.

- Atestat de serviciu și con-
duită morală dela oficiul parohial

- Atestat de calificațiune
cacterală dela oficiul protopopesc
concernent sunt a se adresa în
termenul deschis subscrierului pa-
roch și prezident.

Brașovul vechiu în 8/21 Iu-
nie 1913.

Comitetul parohial gr. or.

Iosif Maximilian Romul Ardelean
paroch și președ. notar.

La prea înalta împuternicire a Maj. Sale Apost. c. și reg.

Extraordinară LOTERIE de Stat c. și r.

pentru scopuri de binefaceri militare.

Loteria aceasta conține 21.146 câștiguri în bani gata
în suma totală de 625.000 C.

Câștigul principal 200.000 coroane.

Tragerea urmează în 3 Iulie 1913.

Un los costă 4 cor.

Losuri se capătă la secțiile loterilor de stat în Viena II. Vordere
Zollamtstrasse 7. Colectanții de loterie, Trafici, la oficiile de dare, poste
telegraf și căiferate, zarafii etc. Planuri pentru cumpărători gratis.

Direcția c. r. a loteriei.

Secția loteriei de stat.

2=10

Onorate Domnule!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din pro-
vincia, am deschis în Budapesta

Birou de informații și Agentură românească

Dau orice informații în orice cauză ce să ține de Buda-
pesta. Exoperez rezolvarea grabnică a dileritelor rugări făcute
cătră ori care ministru, Curie ori la oficiu. În cauze de licențe
de căsătorie și alte drepturi exoperez rezolvarea în cel mai
scurt, timp posibil.

Prin mine se pot comanda pe credit în rate de 5-6 ani cu
prețuri ieftine, ori-care sistem de motoare cu benzină ori cu oleiu
brut ori cu gaz. Totfelul de mașini de treerat, totfelul de mașini cu
petri fine și cu motoare tractive. Totfelul de automobile, pompe
și fereastrele, precum și alte reevizite economice. — Toate aceste vor fi
garantate pe mai mulț avrem și vor fi cumpărate dela cele mai vestite fabrici, deci din mâna
primă, — și nu dela agenturi jidovesti. Zilnic primesc plângeri dela țărani
români cari cumpărând mașini dela agenți au fost înșelați căci,
neștiind jăranii români ungarește, au înscălit contracte a căror
conținut nu l'au cunoscut. Planul meu este ca să-l scotesc pe si noștri de gar-
tatanile jidovilor și să-l soap de procese în sfătuesc pe feștecare Român doritori să-și
cumpere ceva, să-mi scrie ca să merg eu la dânsul, ori să vină dânsul la mine să ne înțe-
gem, fără de agenți jidovi să se teamă ca de fec și să-l scotă afară din casele sale

Exoperez dela băncile mari din Budapesta împrumuturi pe
amortizare de 20-25 ani, cu procente mici, și mijlocese vân-
zări și cumpărări de moșii și păduri mari.

Cumpăr grâu, cucuruz, cvăs boi, oi și porci. Totfelul de
poame și legume și altele.

Caut agenți români pentru părțile locuie de români

Pentru serviciul meu imi plătiți o taxă după invoială

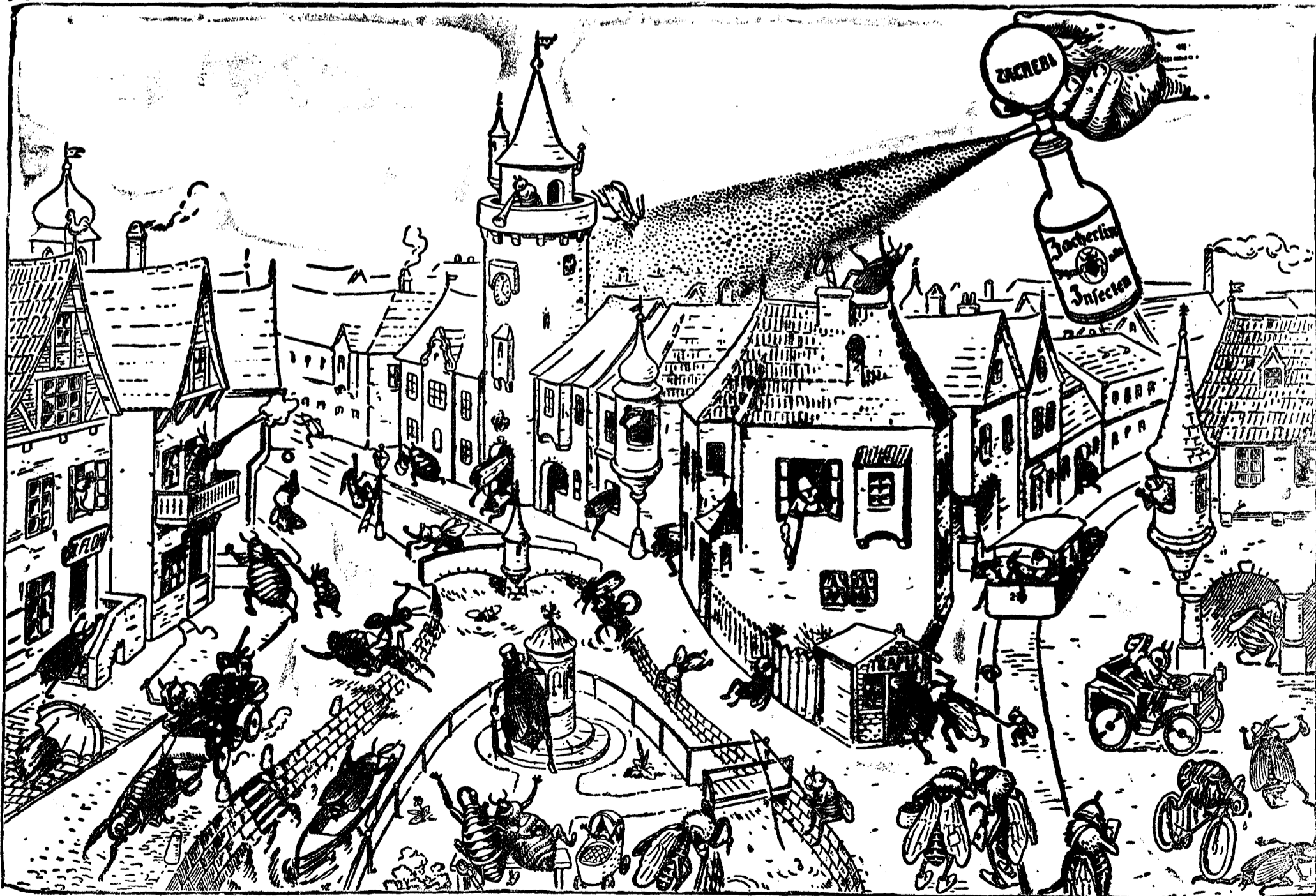
Cu stimă :

L. OLARIU, BUDAPESTA

II. Margit Körtút 11

(în Buda, lângă podul „Margithi d“)

9-10

Onorabilul comerciant ține de a vinde
mușteriiilor săi „ZACHERLIN“ cerut de ei,
care are efect incomparabil de bun și nu,
un alt surogat.

Din nefericire mai există și alți comer-
cianți!

De aceia avertisăm pe amicii veritabilu-
lui „ZACHERLIN“ de a băga bine de samă,
să nu li se vânză sticle cu „Zacherlin“ bine
imitate, ei să observe ca numele „ZACHER-
LIN“ să fie pus pe ele.

TIPARUL TIPOGRAFIEI A. MUREȘIANU BRANIȘTE & COMP BRAȘOV.

A apărut o carte de valoare:
„Cultivarea viei, Manuarea vinului,
Morburile și vindecarea lor“

Autorul opului este Danilă
D. Geaur, inv. și proprietar
de vie. Opul are peste 150
ilustrații și 294 pag. este
cenzurat și aprobat prin Mi-
nistrul de agricultură reg.
ung. sub No. 96789/1912
VIII-1. Se capătă la sutor în

Somlyógyörtelek p. u. Krasznahídvég (Szilagy megye), cu prețul de 2 coroane plus 20 fil.
porto. Librăria capătă rabat cuvenit.

Un cap luminat

folosește progresul chemiei din do-
menial alimentelor în favorul
gospodinelor.

Dr. Oetker praf pentru captă 12
bani servește ca surogat în lo-
cul drojzii la prăjituri, torte
cosonaci devenind mai pufoase,
gustoase și lesne de mistuit.

Dr. Oetker praf pentru Puding à
12 b. fiert cu lapte dă o mân-
care delicată pentru copii și
bătați.

Dr. Oetker zaharvanilin à 12 b.
servește ca vanilie la șocolată,
ciai, lapte, sosuri, a presera
prăjituri, și înlocuete vanilie
perfect. Un pachet corespunde
la 5-8 pastări de vanilie.
instrucție detaliată în fiecare
pachet se capătă în prăvălii de
coloniale etc. Recete gratuit.

Dr. Oetker, Baden—Wien.

3-4